

x

Književna poročila.

x

zeleti, da se izdaja čim bolj pospeši in posreči; da bo našla primeren odziv, o tem v naših časih skoro ni mogoče dvomiti.

J. A. G.

Dr. Alojzij Remec: Naši ljudje. Zabavna knjižnica, zv. II. Izdala in založila »Goriška Matica«. Tisk Narodne tiskarne v Gorici. 1921.

Ta zbirka realističnih črtic in novelic je dober vzgled za našo epično beletristiko iz polpretekle dobe, ki se je odlikovala po svojem dolgočasju.

Vpliv Cankarjevega lirizma je nad vse značilen in usoden za naše prozajike onih let, ko je bil književni trg poln docela neepskih črtic, sanjarij in meglenih zgodeb brez dejanja. Kakor da mora biti umetniški spis skrajno dolgočasen in prenatrpan solzavih vzdihov in trudnih, črnogledih domislic. To pa je docela stališče povprečnikovo, ki vidi le to, kar mu pokažejo njegove telesne oči, medtem ko bo za pravega umetnika življenje — vedno in povsod! — silno impulzivno in dinamično, zagonetnejše in napetjše kot še tako ostroumno sestavljene filmske drame.

Tu pa — da se povrnem k pričujoči knjižici — naletim le v »Klementini« na mesto, kjer se je hotel avtor zavihteti nekam globlje, na strani 85., ko se ubogo dekletu po prestanih udarcih življenja mahoma vpraša, čemu živi.

»To je bil prvi klic večnosti. A izzvenel je v par dneh in Klementa je pričela staro življenje iznova.«

Dà, ta klic izzveni in močno bi se zmotil, kdor bi ga hotel ujeti iz »Burje«, ki je docela koledarsko, diletantsko blago; »Dobrotnik« bi morda napravil veliko dobroto kakemu »Domačemu prijatelju«, »Nova soba« bi bila dobrodošla za kak listek v ponižnem tedniku.

Z zanimanjem pa sem čital »L. 1682...«, ki bi mogla ravno vsled svojega romantičnega dejanja služiti kot ogródje za daljšo, seveda v vseh ozirih poglajeno in plastično zgodovinsko povest, ki bi jo današnjiki gotovo raje uživali kot realistične, pa čisto »literarne« črtice.

Miran Jarc.

Koledar za navadno leto 1922. Uredil dr. A. Pavlica. Risbe izdelal A. Bucik. Izdala in založila »Goriška Matica« v Gorici. Letnik tretji. Cena 5 L.

Vanitas vanitatis — je moto vsakemu koledarju. Kar je zapel Fr. Levstik o uri, velja tudi za koledar:

Dokler ne sprahnimo,
Meriš ti nam čas:
Léto gre za letom,
Vene cvet za cvetom,
Vene nam obraz.

In v predgovoru slovenskega koledarja iz leta 1582. je napisal Primož Trubar, da nas opominjajo »te Vre, ty Dneui, te Nozhi, ty Mefci, ta Leita inu ty zhafi, kir fo minyli inu ty kir bodo, de fmislmo na ta kratig zhas nashiga shiuota, inu de vse rizhi na tim fueitu, fufeb te zhloueske, fe hitru premyne, myne inu konez vflameio... Danas fo eni Mladi, Lipi, Sdraui... Jutri pag fo Stari... Mertui inu Pocopani...«

Z novim letom ni več koledar aktualen in morebiti je to vzrok, da se običajno tako malo brigamo za zunanjo opremo in vsebinsko vrednost takih publikacij. Založniki, uredniki in pisatelji pozabljajo, da ima koledar izmed vseh knjig največ čitateljev, in ker je šel lanski goriški koledar v 20.000 izvodih med narod, je s tem dana nujna zahteva, da bodi koledar najboljša knjiga, ker je najbolj razširjena, da bodi vzorno opremljen in vzorno urejen.

✕

Književna poročila.

✕

Za to pa ne zadošča, da ni v koledarju »nič neplemenitega, nič opolzlega« in da ga je »odobril preč. knezonadškofijski ordinariat«, kar nam zagotavlja uredništvo »Goriške Matice« o letošnjem koledarju, ker morala ni in ne more biti edino merilo za njegovo vrednost. S pravico smemo zahtevati, naj ne bo koledar občinska gmajna, kjer pasejo nepoklicani pastirji svoje pesniško kljuse. In takih nepoklicanih pastirjev je v letošnjem goriškem koledarju še precej. Menda so vsi primorski pismouki zaorali po slovstveni njivici in od imenitne rime »sunil — pljunil« do nesrečnega samomorilca, ki si odveže na odru (!) s samokresom v roki »pas od hlač« (kar je menda prezrl preč. knezonadškof. ordinarijat) ter potem zbeži in se — ustreli, najde vsak prijatelj humorja še marsikaj za smeh in kratek čas, dokler ga ne spomni

«Statio ad Frigidum:

Bibite ad libitum!» —

da »minuli sreče so in slave časi«.

Pregovor »ni vse zlato, kar se sveti« ima dve plati; če gledamo koledar z druge strani tega pregovora, lahko mirno priznamo, da vsebuje marsikaj, kar je bilo vredno, da zagleda luč tega sveta, marsikaj, kar bo narod z veseljem in s pridom čital. A povsod manjka roka kritičnega urednika, ki bi znal koledar res urediti, prispevke krajšati, konfiscirati in narediti iz kaosa celoto. Škoda, da se je ob tej razdrapanosti razbil tudi Bucikov poizkus enotne notranje opreme.

Med prozo se nahaja tudi S. Gregorčiča spisek »Govoreči bankovec«, ki nas spominja dveh Mencingerjevih spisov v Janežičevem »Glasniku«. Uredništvo pa nam ni povedalo, kje, kako in od koga je prejelo ta spis, ker bi nas vendarle zanimalo izvedeti, kaj je z Gregorčičevo literarno zapuščino!

Letošnji koledar je brezdvomno boljši kot sta bila njegova dva predhodnika in prav iz srca želimo »Goriški Matici«, da bi se uresničilo njeno hotenje »napredovati in se od leta do leta izpopolnjevati«.

A. Pirjevec.

Stanislav Krakov: Kroz buru. Roman. C. B. Cvijanović. Beograd, 1921.

Na koncu 224 strani obsežne, s čudno, čisto neumljivo karikaturu opremljene knjige je opazka: Na frontu 1917.—1918. in tudi naslov sam da slutiti dejanje v burji in vihri vojnega meteža. Pa ni hudega. Vsa vojna »burja« je taka, da je pisatelju ne moremo verjeti. Vojni »dogodki« so neverjetni, nemogoči, kakor bi jih gledal na vežbališču, opisane »bitke« pa so čisto nevojaške.

Na srečo v tej knjigi ni dosti vojne burje; zato pa je več romantične in tudi prav naturalistične ljubezni.

O Stanislavu Krakovu, mladem srbskem pisatelju, vem samo, da ga Srbi precej cenijo. Ker drugih njegovih del ne poznam, ne morem reči, ali in koliko je to češčenje pretirano; vem pa, da si ga s tole knjigo po mojih mislih ni utrdil.

Kaj je St. Krakov s tem svojim delom prav za prav hotel, res ne vem. Ni nam pokazal zavojevanje Srbije, ni spoznal trpeče duše srbskega vojaka, ni videl trpinčenega in križanega srbskega človeka v najstrašnejši dobi, ki jo je kdaj doživel: — skratka, iz tega romana ne vidimo prav ničesar, a po svoji notranji revščini in po svoji zunanji okornosti nas niti ne zabava, niti ne zanima.

Nespretno in po polževo leze na star, medloromantičen način pripovedovanja, sunkoma in slabo zgrajena povest. Štejem jo med vojno slovstvo.

V njej je dosti dejanja, dosti nepotrebnege, a drugače raztrganega in izgubljenega, da se nikjer ne more zvezati in zmiselno zlit v zaokroženo celoto. Iz